

Lieven De Letter

Staat van ontbinding

Houtekiet
Antwerpen / Utrecht

© Lieven De Letter / Uitgeverij Houtekiet 2015
Houtekiet, Katwilgweg 2, B-2050 Antwerpen
info@houtekiet.be
www.houtekiet.be

Omslag Wil Immink
Foto auteur © Luc Respen
Opmaak www.intertext.be

ISBN 978 90 8924 412 3
D 2015 4765 88
NUR 332

Niets uit deze uitgave mag worden vereenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission of the publisher.

Wat jammer dat hij zo lang blijft leven, dacht ik iedere dag opnieuw terwijl ik hem zijn prak voerde. Gedurende het hele karwei beloerde hij mij nauwlettend door zijn goede oog; hoe ik hem het dienblad voorzette, hoe ik de te grote stukken voor hem sneed, hoe ik hem zijn vork aanreikte en weer opraapte telkens als hij het ding liet vallen. Hij had nog genoeg controle over zijn linkerarm om zelf de hapklare brokken in zijn scheefgezakte mond te stoppen. Zelfs onder het tergend langzame kauwen bleef hij me maar aanstaren. Als jong meisje zou ik rillingen gekregen hebben van die blik, maar nu voelde ik enkel nog irritatie en afkeer. Het leek wel alsof dat linkeroog ondertussen even dof en levenloos geworden was als zijn blinde rechter.

‘Schiet een beetje op, papa. Ik moet zo dadelijk terug naar Brussel.’

Het verbaasde me dat ik er de laatste jaren helemaal geen probleem meer mee had om hem ‘papa’ te noemen. Als kleuter noemde ik hem zo – ik wist niet beter. Als schoolkind kreeg ik het er al moeilijk mee en als puber kreeg ik het woord helemaal niet meer over mijn lippen. Ondanks zijn omfloerste bedreigingen en de sneren van mijn pleegmoeder had ik nog liever mijn tong in een knoop gelegd.

Zelfs gedurende de eerste maanden na de klap op zijn schedel en zijn gedeeltelijke herstel van de hersenkneuzing had ik hem niks anders dan scheldwoorden kunnen noemen.

Pas toen ik doorkreeg dat ik in het bijzijn van anderen de schijn van zorgzame pleegdochter moest ophouden om de controle over de situatie niet te verliezen was ik hem met ‘papa’ beginnen aanspreken. In een instelling zou hij in een helder moment zijn verwrongen mond voorbij kunnen praten, hoeveel moeite het hem ook kostte om nog maar een halfzin uit te stoten.

Ook nadat mijn pleegmoeder de hele *veldhospitaal* toestanden in de villa voor bekeken had gehouden en bij haar minnaar was ingetrokken, was ik hem zo blijven noemen. *Papa* telkens als ik hem in of uit zijn maffe kleren hielp, *papa* telkens als ik hem van op een afstand met de doucheslang schoonspoot en *papa* telkens als ik hem een oorvijg gaf wanneer hij zich misdroeg. De sarcastische ondertoon was ondertussen nog nauwelijks hoorbaar.

Papa's echte naam was Jean-Michel Dumarey. In zijn leven voor de schedelfractuur had hij een architectenbureau geleid. Ik vermoedde dat de andere architecten en zijn administratieve medewerkers ook een hekel aan hem gehad hadden, want na de obligate ziekenhuisvisites in het begin was geen een van hen ons ooit nog komen bezoeken. Waarschijnlijk herinnerden ze zich hem het liefst als comapatiënt.

Papa was voordien een sportieve man geweest – een aantrekkelijke man volgens heel wat van mijn pleegmoeders opgetutte vriendinnen, een man met een jagersinstinct en een winnaarsmentaliteit. Een selfmade man met selfmade normen. Het type dat zijn afkomst vergeet om zich beter op zijn toekomst te kunnen concentreren. Ik kon me niet herinneren ooit zijn ouders of enig andere figurant uit zijn kindertijd te hebben ontmoet.

Dikwijls vroeg ik me af of ik wel een gelukkige jeugd zou

hebben gehad als hij er niet was geweest. Iedere keer opnieuw schaamde ik me voor die vraag en de dagdromen die ermee gepaard gingen. Er was iets wansmakelijks aan een volwassene die fantaseerde over een misgunde kindertijd.

Geneviève, mijn pleegmoeder, had me altijd op het hart gedrukt hoeveel geluk ik had gehad dat uitgerekend zij mij in hun gezin hadden opgenomen. Zij met hun geld, hun rijke cultuur, hun dure vrienden en hun gebrek aan natuurlijk nageslacht. Ik met mijn biologische vader die in de gevangenis zat, mijn echte moeder die geen haar beter was en mijn besmeurde genen die ongetwijfeld voor mijn ergerlijke gedrag verantwoordelijk waren.

Natuurlijk had ze van de handtastelijkheden en later het misbruik geweten.

Op een avond had ze hem betrappt toen hij bij mij in bad had willen stappen. Ik was nog te jong geweest om het misbaar tussen de twee achteraf ten volle te begrijpen.

Op mijn veertiende had ik gezien hoe ze ons door de spleet van mijn slaapkamerdeur stond te begluren terwijl hij mij betastte. Wezenloos waren Geneviève en ik elkaar blijven aanstaren terwijl zijn hand steeds verder ging en hij me ‘zijn grote kleine meid’ noemde. Die keer was er geen misbaar achter gesloten deuren gevolgd, geen gesnikte verwijten midden in de nacht die tot in mijn slaapkamer doordrongen. Had ze uiteindelijk berust in het feit dat hij nooit helemaal van haar zou zijn en dat waarschijnlijk ook nooit geweest was?

Ook tussen ons was het voorval – net als alle volgende – nooit ter sprake gekomen. Haar enige reactie had eruit bestaan dat ze mij en mijn woede-uitbarstingen nog meer was beginnen negeren. Zelfs die keer dat ik voor haar ogen een dure vaas tegen de grond had gegooid, had ze enkel op een afgemeten toon gezegd dat ik ‘gelukkiger was dan ik mij misschien inbeelde’.

Geneviève had kunnen leven met een echtgenoot die haar jarenlang als voetveeg behandelde en ontucht pleegde met haar ersatzdochter, maar niet met een invalide die constant verzorging nodig had. Na zijn ontslag uit het revalidatiecentrum had ze heel even geprobeerd om van zijn deeltijdse vrouw in zijn voltijdse verpleegster te veranderen.

Het was haar zo zwaar gevallen dat ze zelfs bij mij haar beklag was komen doen. 'Eva, ik herken je vader niet meer in dat ineengezakke lichaam in die rolstoel. Eva, ik heb weer zelf het eten in zijn mond moeten lepelen en dan nog droop de helft er zo weer uit. Eva, ik voel me vies en onhandig telkens als ik hem moet wassen of op het toilet moet helpen. Eva, ik begrijp geen woord meer van wat hij zegt; ik weet niet eens zeker of hij het wel echt tegen mij heeft. Eva, ik weet dat dit moeilijk voor je is, ... maar kun jij niet wat helpen?' Nauwelijks een maand later had ze een inzinking gekregen en had ze een tijdje in een kuuroord in de Ardennen moeten bekomen. Zelf verzorgd worden was haar een stuk beter bevallen. Zo goed zelfs dat ze er haar tweede grote liefde had gevonden.

Ondertussen had ik de zorg voor papa volledig op me genomen. Genevièves halfslachtige voorstellen om een privéverpleger in dienst te nemen had ik kordaat afgewimpeld. Ik had namelijk per toeval gemerkt dat papa zich nog bepaalde zaken kon herinneren. Toen ik hem in de hal van de villa klaarmaakte voor een ritje door de wijk, had hij met een trillende linkerarm en hortende kreten de metalen sculptuur op het telefoonkastje aangewezen. De angst om ontdekt te worden was me voorgoed om het hart geslagen.

Niet lang daarna had ik hem naar onze vakantieflat aan de kust verkast. Hier kende niemand hem persoonlijk en zouden er geen oude bekenden ongevraagd komen binnenvallen. Daarbij was het flatgebouw buiten de zomermaanden altijd zo goed als verlaten.

Zodra papa zijn plastic bord leeg had gegeten, griste ik het van onder zijn neus en zette het haastig bij de andere vuile vaat in het aanrecht.

Hij bleef me verongelijkt aangapen terwijl ik mijn handtas, mijn laptop en de rest van mijn spullen bij elkaar zocht.

‘Je avondeten heb ik in de keuken voor je klaargezet’, zei ik als antwoord op zijn verloren blik. ‘Morgen kom ik rond hetzelfde uur.’

Hij murmelde iets terug, maar ik deed geen moeite hem te verstaan.

Toen ik de deur van de flat achter me dichttrok en de trappenhelverlichting aanschakelde, wilde er niet de gewoonlijke opluchting in me op. Vandaag was anders. Vandaag was er iets vreemds gebeurd; iets wat zowel opwindend als verontrustend was. Vincent had na meer dan twee jaar mailen en chatten eindelijk om een echte ontmoeting gevraagd – nee, er op aangedrongen.

Ook de toon van zijn bericht was heel anders dan normaliter geweest. In plaats van ellenlang uit te weiden over wat ik voor hem betekende en naar alle details van mijn dag te hengelen, had hij zich deze voormiddag beperkt tot korte instructies in telegramstijl. *Wil je zien. Enkel wij tweeën. Vanavond nog. Dan een tijdstip, een plaats en een korte beschrijving van hoe er te komen met het openbaar vervoer. Je zult er geen spijt van hebben.*

Ik had het bericht in mijn inbox zien verschijnen net nadat ik papa in een heet bad te weken had gezet. Ik had het sindsdien al een tiental keren opnieuw gelezen, maar nog steeds geen antwoord gestuurd. Niet omdat ik eraan twijfelde of ik op het voorstel zou ingaan, eerder omdat ik geen raad wist met mijn eigen gretigheid.

Ik kon maar niet begrijpen waarom Vincent opeens van

gedachten was veranderd. Jarenlang had hij volgehouden dat hij nog niet klaar was voor een *confrontatie met de realiteit*, geweigerd om te chatten via webcam of zelfs maar meer dan zijn voornaam op te geven.

Op een doodse zomeravond was hij in mijn leven gekomen. Het eerste berichtje naar mijn webmail had enkel gezegd: *'Eindelijk heb ik je gevonden. Je kunt je niet inbeelden hoe verward en gelukkig ik me voel, Eva.'*

Eerst had ik gedacht dat het om een vergissing of een grapping, maar de dag erop was er een tweede e-mail gevolgd: *'Ik begrijp dat je niet meteen wilt antwoorden. Dat je wat terughoudend bent. 'Wie is die man die mij ongevraagd schrijft?', vraag je je af. 'Hoe kent hij mij?' ...'*

Ik had me vooral afgevraagd hoe iemand die mijn echte naam kende aan dat mailadres was gekomen. Die webmail-account had ik ooit aangemaakt om anoniem toegang te vragen tot ontmoetingssites en erotische forums. Ik had me niet kunnen herinneren het adres ooit aan iemand uit de reële wereld te hebben gegeven.

Het had me beter geleken om ook dit bericht te negeren.

Dat had de verzender er niet van weerhouden om er twee dagen later weer een te sturen: *'Eva, ik weet dat je het moeilijk hebt. Ik zag hoe je vanmorgen in je auto stapte en wegreed. Je gezicht stond zo nors en tegelijk zo triest.'* In plaats van paniek had ik een vreemde mengeling van opwinding en verwondering gevoeld bij het besef dat ik mogelijk belaagd werd door een gluurder. *'... Denk niet dat je me kwetst door niet te reageren, meisje. Ik weet beter dan wie ook wat je allemaal al hebt moeten doorstaan. Geen wonder dat je voorzichtig bent.'*

Nog had ik niet geantwoord. Maar ik had mezelf er wel op betrap dat ik naar het volgende berichtje uitkeek.

Lang had ik niet hoeven te wachten: *'Ik hoop dat je het niet erg*

vindt dat ik wat bloemen aan je deur gelegd heb. Van welke bloemen hou je het meest? Ik blijf maar aan je denken en aan al die tijd dat ik je heb moeten missen. Al die dingen die we samen hadden kunnen doen en die er nooit gekomen zijn. Dat wil ik nu allemaal goedmaken, Eva. Weet dat ik er vanaf nu altijd voor je zal zijn, kind.'

Onmiddellijk daarop was ik met bonzend hart en veel te hoge snelheid terug naar Brussel gereden. Gedurende de hele rit was de vraag die ik niet durfde te beantwoorden maar door mijn hoofd blijven spoken: *wat als het mijn echte vader is?*

Ondanks al mijn aandringen en driftbuien hadden papa en Geneviève me nooit de naam van mijn biologische vader willen vertellen. Het enige wat ik wel keer op keer van ze los gekregen had was een tirade over hoe verdorven mijn echte ouders waren. Hoe mijn minderjarige moeder geen ogenblik getwijfeld had om mij af te staan en de Dumareys zonder blozen om een financiële vergoeding had gevraagd. Hoe mijn vader zelfs op de dag van mijn geboorte ergens aan het inbreken was geweest. Hoe geen van beiden ooit de minste moeite had gedaan om te weten te komen hoe het met me ging.

Waarschijnlijk waren ze het maar blijven herhalen omdat ze al te goed aanvoelden dat ik ze niet geloofde. In mijn verbeelding was mijn echte vader een geketende rebel die me ooit zou komen bevrijden uit het verstikkende nest van die kinderpickers. Dat was al zo geweest op de allereerste dag dat ik had geweten dat ik geadopteerd was – een rottig buurjongetje had in een pestbui zijn mond voorbij gekletst. In de loop der jaren erna had die fantasie niets van zijn troostende kracht verloren. Ook niet toen de kinderpickers het nest al verlaten hadden en er allang geen kind meer was.

Eindelijk in Sint-Pieters-Woluwe aangekomen, had ik inderdaad een ruiker bloemen voor de deur van de villa zien liggen. Pas nadat ik verscheidene keren de omgeving had afgespeurd,

had ik ze durven op te pakken. De zelf geplukte lelies en hortensia's waren met een gestrikt cadeaulint samengebonden. Met een krop in de keel had ik me afgevraagd uit welke buurt-tuin hij ze zou kunnen hebben gepikt.

Heel laat die avond had ik aarzelend en met loden vingers mijn eerste antwoord aan Vincent ingetikt: 'Narcissen.'

Toen ik het flatgebouw uitliep striemde een nattige zeewind me in het gezicht. Op weg naar mijn Alfa keek ik nog eenmaal om naar het raam waarachter papa verder zat te vegeteren. In mijn nachtmerries zag ik hem dan rechtop achter het glas verschijnen met een verstomde kreet in zijn schuin opengesperde mond.

Ik schudde het schrikbeeld voor de zoveelste maal van me af en stapte gejaagd verder.

Duinbergen lag er buiten het toeristenseizoen altijd sereen en verlaten bij. De Halloweenversiering in en rond de zeldzame handelszaken die nog open waren leek hier nog minder op zijn plaats dan elders in het land.

Telkens als ik voor de spiegel stond om me te scheren of de zoveelste dikke lip te verzorgen, vermeed ik het mezelf in de ogen te kijken. De confrontatie zou te troeblend zijn.

Sinds vier maanden werkte ik voor Serge als loopschoft, woonde in een gehorige tweekamerflat die hij mij ter beschikking had gesteld en haatte hem iedere dag en iedere opdracht een beetje meer.

Serge was een rijkelui-kind dat zich had opgewerkt van een amateuroplichter tot een soort vastgoedmakelaar voor illegalen en randcriminelen. Met het geld dat hij van zijn ouders geerfd had, kocht hij verloederde panden in probleemwijken op, deelde ze op in afzonderlijke woocellen en liet in elk daarvan een wastafel en wat kringloopmeubilair installeren. Zijn doelpubliek waren mensen zonder officiële papieren maar met een bron van inkomsten. Zo kwamen er genoeg naar Brussel. Waar ze het huurgeld haalden – zwartwerk, misdaad, prostitutie of gewoon verre familie – interesseerde hem niet en hij vroeg er ook niet naar. Zodra ze het echter niet meer konden ophoesten, werden ze er onverbiddeijk uitgezet. Dat was een belangrijk onderdeel van mijn werk.

Serge verhuurde zijn kamers en studio's per week. Huurders moesten contant komen betalen in Serges kantoor aan de Verlindenlaan. Wanneer er eentje te lang op zich liet wachten, werden ik en een ander sujet uit Serges stal er op afgestuurd.

Aanvankelijk bleven we beleefd, legden de huurder in kwestie uit dat hij een contract getekend had, dat de situatie niet kon blijven duren, dat er al een andere gegadigde voor de 'flat' was. Als dat niet werkte, gingen we over tot een eerste waarschuwing. Om die kracht bij te zetten gooide mijn metgezel soms een stuk huisraad kapot. Ik stond erbij om de onwillige huurder lijfelijk te intimideren of om de eerste vuistslag op te vangen. Een tweede waarschuwing kwam er doorgaans niet.

Serge had een heel netwerk van 'nuttige kennissen' die hem geregeld nieuwe huurders aanbrachten en verdwenen klanten met achterstallige huur voor hem opspoorden. Het was onmogelijk dergelijke kennissen op het zicht te herkennen; soms zagen ze er zelf uit als straatschuimers en soms waren het dure heren in nette pakken. Ik vermoedde dat die laatste soort er ook voor zorgde dat Serges praktijken uit het vizier van de autoriteiten bleven.

Zelf was ik ook in zijn netten verstrikt geraakt door toedoen van zo'n nuttige kennis. Het was ironisch hoezeer mijn eigen benarde situatie vergelijkbaar was met die van de lui aan de andere kant van Serges huurdisputen. Ook ik zat aan de grond en had geen sociaal netwerk meer. Ook ik moest dubieuze klusjes in het geniep uitvoeren omdat ieder contact met een officiële instantie me mijn vrijheid kon kosten. Ook ik kon op ieder moment uit mijn flat gezet worden. Hoe lang zou het nog duren vooraleer Serge erachter kwam dat ik niet degene was voor wie hij me hield? Soms meende ik aan de manier waarop hij me aankeek te kunnen zien dat hij allang iets in de gaten had. Misschien kon het hem niet schelen zolang ik deed wat hij van me vroeg.

Die druilerige namiddag was ik op weg naar een van Serges adressen in de Goffardstraat in Molenbeek. Hij had me daarnet gebeld omdat hij een raar telefoontje gekregen had van een hysterische vrouw met een onbestemd accent. Hij had er geen woord van begrepen, maar had wel het oproepnummer op zijn display herkend als de vaste lijn van een van zijn betere stekken. De flat in kwestie was verhuurd aan een man, een Albanees, en Serge hield er heel strikte regels in verband met onderhuurders of logés op na. Het was mijn taak om polshoogte te gaan nemen en – indien nodig – de Albanees aan die regels te herinneren. Ik zag er enorm tegenop. Wellicht ging het om een uit de hand gelopen ruzie. Vermoedelijk had een of andere scharrel van de Albanees tussen twee klappen door het eerste het beste nummer dat ze had kunnen vinden gebeld. Het vooruitzicht van midden in een baggerstroom van huiselijk geweld te belanden maakte me zowel moedeloos als nerveus.

Serge had me er alleen op uitgestuurd. Ik had dan ook noodgedwongen de tram moeten nemen. Alhoewel ik me nog haarscherp herinnerde waar ik bijna een half jaar geleden mijn aftandse Japanner had achtergelaten, was ik nog steeds niet gaan kijken of hij er nog stond, dan wel of de stad Brussel hem ondertussen had laten wegslepen. Voor de buitenwereld – of althans voor wie het überhaupt nog wat uitmaakte – was Frank Schaeffer vijf maanden geleden van de aardbodem verdwenen. Het leek me raadzaam om niets te ondernemen dat die illusie kon doorprikken.

De Goffardstraat was een aaneenrijging van sjofele rijtjeshuizen en te dicht op elkaar geparkeerde auto's. Beide deden even uitgeleefd aan.

De verbleekte aanplakaffiches tegen de leegstaande woningen her en der maakten de troosteloosheid compleet. Kleur had hier nooit een schijn van kans gemaakt.